
Forbrændt
Studiehæfte

Det Kongelige Teater

Side 2

Forbrændt, Studiemateriale

Indhold

Handlingen	s. 3
Livet og kærligheden frem for alt	s. 6
Temaer	s. 10
Wajdi Mouwad / Biografiske data	s. 18
Libanon og borgerkrigen	s. 19

Forbrændt

Af Wajdi Mouawad

Isenesættelse	Rune David Grue
Scenografi og kostumer	Karin Betz
Lysdesign	Linus Fellbom
Komponist	Lasse Lyngbo, Saima Imran
Video	Signe Krogh
Oversætter	Jesper Kjær
Dramaturg	Jesper Bergmann

Medvirkende

Alphonse Lebel	Søren Sætter-Lassen
Janine	Heidi Colding-Hansen
Simon, 2. Militmand	Paw Henriksen
Nawal som ung	Malin Brolin-Tani
Nawal som midaldrende	Birgitte Simonsen
Nawal som ældre, Nazira	Helle Hertz
Wahab, 1. Militmand,	
Graver, Fotograf m.fl.	Toke Græsborg
Sawda, Elhame	Marie Louise Wille
Antoine, Abdessamad,	
Pedel, Chamseddin m.fl.	Jens Jørn Spottag Peter Plaugborg

Skolebilletter til 40,- kan bestilles til alle de spilledage, der er nævnt som skoleforestillinger. Se datoer og bestil skolebilletter via kglteater.dk.

Skolebilletter kan bestilles af: Børnehaver, fritidshjem, folkeskoler, efterskoler, ungdomsskoler, gymnasier, HF-studier og handelsskoler.

Til de øvrige spilledage kan der bestilles U30 billetter med 65 % rabat. U30 billetter bestilles via www.billetnet.dk eller www.kglteater.dk. U30 kan bestilles af alle under 30 år.

For hver 10. bestilte skolebillet eller U30 billet kan der bestilles en lærerbillet til samme pris.

U30-billetter kan bestilles fra via www.kglteater.dk, www.billetnet.dk eller tlf. 3369 6969, tlf. 70 15 6565.

Handlingen

OBS - Handlingen rummer en overraskende slutning, som ikke bør røbes, før man har set forestillingen. Eleverne bør ikke få handlingsreferatet, før de har været i teatret.

Handlingen begynder i Canada. En advokat, Alphonse Lebel, fortæller tvillingerne Janine og Simon om deres mor Nawals testamente. Moren var stum i sine sidste fem år, hun sagde ikke et ord – heller ikke til sine to voksne børn. Hun efterlader to breve og beder Janine om at bringe det ene til deres far. Det andet brev beder hun Simon om at give til deres bror. Men tvillingerne tror, at deres far døde som en helt i det land i Mellemøsten, moren kommer fra - og de har aldrig hørt om en bror. Især Simon er vred, og de nægter begge at følge moderens vilje.

Men tanken har plantet sig hos dem. Simon, der er amatørbokser og håber på at blive professionel, kan ikke koncentrere sig om sin træning. Janine er lærer, men når hun underviser i matematik og fortæller om forbindelseslinjerne mellem punkter i en polygon, så blander hun det sammen med tanken om, hvilke linjer der binder hendes egen familie sammen. Janine opsøger advokaten igen og får det ene brev.

Handlingen springer tilbage i tid, tilbage til det land, moren Nawal kommer fra. Nawal møder som fjortenårig sin kæreste Wahab og fortæller ham, at hun er gravid. Parret ønsker brændende at være sammen, men Nawals mor tvinger hende til at sende barnet på børnehjem, så snart det er født, og Wahab bliver sendt væk af sin familie. Nawal giver det nyfødte drengebarn et løfte om sin og Wahabs kærlighed, uanset hvad der sker.

Handlingen

Et år efter ligger Nawals bedstemor, Nazira, på sit dødsleje. Bedstemoren forstår Nawals sorg og vrede. Men bedstemoren siger, at Nawal må forandre sin situation, hun må "bide tråden over". Hun siger til Nawal, at hun må glemme vreden og lære at regne, læse og skrive, hvilket ingen i familien kan. Nogle år senere kommer Nawal tilbage og hugger bedstemorens navn på hendes gravsten, og hun siger, hun vil rejse ud og lede efter sin søn. Hun møder en anden kvinde, Sawda, der er kommet som flygtning sydfra, og som lover at hjælpe Nawal, hvis Nawal vil lære hende at læse og skrive. Sammen opsøger de et børnehjem i håbet om at finde Nawals søn, men en læge fortæller, at alle børnene er væk, fordi den blodige borgerkrig er brudt ud.

Handlingen springer mellem Janine og Simons nutid – og tilbageblikkene på Nawals liv. Vi kommer nu med tvillingerne og advokat Lebel til Nawals begravelse. Bagefter opsøger Janine den sygeplejerske, Antoine, som passede den stumme Nawal i de sidste år. Antoine havde sat en båndoptager til at optage Nawal, fordi han forestillede sig, at hun måske sagde noget, når ingen var til stede. Janine får båndet.

Hun vil rejse til morens hjemland, men broren Simon protesterer og siger, at de kun har hinanden som bror og søster. Det nytter ikke at lede efter faren. Men Janine rejser alligevel og finder landsbyen, hvor Nawal blev født. Der møder hun en gammel mand, Abdessamad, som fortæller om Nawal og Sawda og en legende om kvinden som synger.

Som nittenårig tog Nawal alene i en bus fyldt med flygtninge sydpå for at lede efter sit barn. Men bussen bliver angrebet af militsfolk, og da Nawal løber derfra som den eneste overlevende møder hun igen Sawda. Fortællingen om Nawal springer nu 20 år frem. Nawal fandt aldrig sin søn, og hun arbejder med Sawda for en illegal avis, som er blevet angrebet af militser. En ny borgerkrig er brudt ud, og Nawal tror, det er begyndelsen på en hundredårskrig. På en landevej møder Nawal og Sawda to militsmænd som truer dem og vil slå dem ihjel. Men Sawda tager sin pistol frem og skyder militsmændene. De to kvinder er blevet inddraget i volden.

Militsen har begået en massakre i to flygtningelejre, hvor Sawda har boet. Hendes fætre, hendes gamle naboer og venner er blevet dræbt. Sawda vil hævne sig, men Nawal siger, at det ikke nytter at gentage mordene. Nawal taler om det løfte, hun gav sin bedstemor om at lære at læse, skrive og tale for at komme ud af hadet. Nawal vil ikke slå en eneste uskyldig ihjel, men hun vil slå en bestemt mand ihjel, nemlig Chadd, der er leder af alle militserne.

Janine kommer i sin eftersøgning af sin mors historie til fængslet Kfar Rayat, der er blevet til et museum. Guiden viser cellen, hvor kvinden som synger har siddet. Janine finder pedellen på en nærliggende skole. Han var fangevogter i Kfar Rayat fængslet og afslører, at Nawal var den legendariske kvinde som synger – og hun skød lederen af militserne. Han fortæller også, at Nawal blev voldtaget af militsmanden Abu Tarek, og Nawal fødte et barn. Pedellen bragte barnet bort, tildækket i en spand. Han gav det til en bonde i bjergene. Janine ringer hjem til Simon, men han vil ikke høre noget.

Handlingen

Janine finder bonden, som røber, at der var to børn i spanden. Det var Janine og Simon, som blev født af Nawal i fængslet efter at Abu Tarek voldtog hende.

Hjemme i Canada læser Simon i den røde notesbog, som Nawal har efterladt. Han læser om hendes tale ved det tribunal som blev rejst mod krigsforbryderne fra Kfar Rayat. Sammen med advokat Lebel bestemmer Simon sig omsider for at tage af sted til morens hjemland.

Der kommer en ny person på scenen, en ung militsmand og snigskytte, Nihad. Han tager sigte og skyder og rammer uskyldige og fotograferer bagefter, mens han nynner med på popsangen i sin walkman. Pludselig får han øje på en pressefotograf, som han slæber ind på scenen. Han binder pressefotografens kamera fast til sin riffel og skyder pressefotografen, samtidig med at han med en fjernudløser tager et billede af ofret. Bagefter forestiller han sig, at han er med i et TV talkshow, og han bruger geværløbet som en mikrofon. Stadig med kameraet tapet fast til sin riffel skyder og fotograferer han flere ofre.

Simon finder sammen med advokat Lebel frem til lederen af flygtningenes modstandsbevægelse under borgerkrigen. Ved mødet med manden forstår Simon, at faren og broren, som de leder efter, var én og den samme. Broren – snigskyttens Nihad fra scenen inden – var også torturbødlen Abu Tarek, som voldtog Nawal.

Vi ser Nihad på krigsforbrydertribunalet, hvor Narwal vidnede. Det var dengang Narwal opdagede, at den søn hun har længtes efter hele sit liv, også var hendes bøddel og far til hendes tvillinger. Det var derfor hun forblev stum de sidste seks år af sit liv.

Janine og Simon opsøger Nihad / Abu Tarek i fængslet. De giver ham de to breve fra Nawal. I det ene brev skriver Nawal til ham som bøddel, i det andet fortæller hun kærligt, at han er det barn hun mistede, og som hun altid ledte efter.

Til slut giver advokat Lebel tvillingerne et sidste brev fra Nawal, og Simon og Janine lytter til morens tavshed på det bånd, som sygeplejersken optog i Nawals sidste år.

Livet og kærligheden frem for alt

INTERVIEW MED WAJDI MOUAWAD

af Lise Toft

- *Wajdi Mouawad, hvordan opstår idéen til en tekst til et teaterstykke som f.eks. Forbrændt ?*

Det hele begynder med en fornemmelse, en følelse. Jeg tager ikke en bevidst beslutning om, at nu vil jeg fortælle en historie. Det er den samme fornemmelse, man har, når man sidder på en café og føler, at der er én, der betragter dig. Man vender sig om, og opdager, at der ingen er. Efter et stykke tid finder jeg ud af, at følelsen aktiveres af oplevelser i hverdagen, en samtale med en tilfældig person i bussen, en kvinde jeg passerer på gaden, et kunstværk, et ord eller en sætning. Efter nogle meget mærkelige og mystiske principper, som det er vanskeligt at beskrive, udvikler følelsen sig langsomt til et « møde » med historien.

Jeg begynder at hallucinere tilstedeværelsen af en person. Fornemmelsen forvandler sig efterhånden til en historie. I Forbrændt var det f.eks. : « Jeg er en kvinde, der snart skal dø. Jeg har ikke sagt et ord i fem år. Jeg efterlader et testamente til mine tvillinger. I testamentet bliver det ene barn, pigen, bedt om at finde faderen, som børnene troede var død, og tvillingebroderen, skal finde en bror, som de ikke vidste, de havde ». Jeg føler ikke at jeg har opfundet Forbrændt, men at jeg har mødt det. Forud for selve stykkets tilblivelse, før skuespillerne kommer ind i processen foretager jeg en lang, indre « rejse », der kan vare flere år.

Livet og kærligheden frem for alt

- *I indledningen til Forbrændt skriver du, at stykket blev skrevet samtidig med prøverne, som foregik over en periode på ti måneder. Hvordan foregår den videre proces fra dit « møde » med historien frem til den endelige tekst og den endelige forestilling?*

Når jeg indser, at historien ikke forsvinder, og føler, at her er der noget, jeg må gå videre med, melder lysten sig på et tidspunkt til at give dette « møde » konkret form. Tilfældige begivenheder stimulerer min fantasi, så jeg fremprovokerer dem undertiden. I forbindelse med Forbrændt, ringede jeg til ti skuespillere, som jeg havde lyst til at se på scenen. Hvorfor ti? Hvorfor ikke? Tyve ville være for dyrt. Syv for lidt. Ni sagde ja. En var optaget af en anden forestilling, og jeg forsøgte ikke at finde en stedfortræder. Jeg vidste så, at eftersom der var ni skuespillere, ville der blive ni personer på scenen. Men der var endnu ingen tekst og ingen roller til skuespillerne. Jeg har to kriterier for valget af skuespillere. De skal være dygtige og talentfulde, og de skal være søde, dvs. de skal have styr på deres neuroser.

Jeg mødtes så med skuespillerne, fortalte historien om moderen og tvillingerne, men uden at kende dens forgreninger, eller hvad jeg ville sige med teksten. Vi gik i gang med at arbejde, dvs., vi begyndte at tale. Om os selv, om hvad vi var bange for, om vores egen historie, om hvad vi gerne ville etc. etc. Der meldte sig mange spørgsmål. Jeg brugte tre seancer på at fortælle om krigen i Libanon. Om historien om Noahs Ark, og andre beretninger fra Bibelen. Derefter om Romerriget, Den franske Revolution, Første og Anden verdenskrig som er væsentlige for at få en forståelse af situationen i Mellemøsten.

Efterhånden kom vi ind på spørgsmålet om, hvornår den kollektive historie begynder, og om hvornår vores egen

personlige historie begynder. Begynder den, når du bliver født, eller da dine forældre blev født, eller da de blev gift, eller da dine bedsteforældre mødtes. Det er vanskeligt at sige præcist, hvornår noget begynder. Det samme gælder den kollektive historie, hvor det altid er muligt at gå længere tilbage. Derfor må man vælge, hvornår noget begynder. Vi begyndte efterhånden at forstå, hvilken historie vi befandt os i med denne kvinde, der dør efter at have været stum i fem år. Men tvillingerne havde også en historie, og befandt sig i en situation hvor de var nødt til at vælge. De var også nødt til at finde et svar på spørgsmålet om, hvornår deres historie begyndte. Der er mennesker, der kan leve et helt liv, uden at stille disse spørgsmål, fordi livet ikke har bragt dem i en situation, hvor de har været nødt til at vælge.

Hvad sker der, når begivenhederne placerer dig i en situation, hvor du er nødt til at stille dig det spørgsmål? Der fik vi fat i noget. Personerne blev pludselig til nogen, man kendte, og nogen vi kunne tale om ved prøverne. Så når vi talte om Jeanne og Simon, som var tvillingerne, talte vi om dem, som man gør om een, der ikke er til stede, men som man kender. Og moderen? Hvorfor var hun pludselig holdt op med at tale? Idéen hertil fik jeg, da jeg i Paris mødte en ung libanesisk kvinde, der havde været i fængsel, fordi hun havde forsøgt at myrde en sydlibanesiske militærperson. I de otte år hun var indespærret, talte hun aldrig. Men når hun hørte skrigene fra de kvinder, der blev udsat for tortur, gav hun sig til at synge.

Pludselig var der gået to måneder, og vi havde siddet omkring bordet og talt om personer og historien ned i de mindste detaljer. Jeg begyndte efterhånden at se historien klart for mig, og gav mig til at skrive den første scene.

Livet og kærligheden frem for alt

- *Er skriveprocessen også en kollektiv proces ?*

Nej, jeg skriver stykket alene. Det er en meget personlig ting. Jeg skriver arabisk på fransk. Jeg skriver ikke på fransk. Jo, jeg skriver franske ord, men rytmen og gentagelserne kommer fra arabisk. Så da jeg kom med den første scene prøvede vi den. Det allermest fantastiske var, at vi havde talt så meget om personerne, at da jeg kom med teksten, var der næsten ingen spørgsmål, og jeg fordelte rollerne.

Isenesættelsen begyndte med det samme. Faktisk drejer det sig ikke så meget om at sætte i scene som om at bringe skuespillerne i en bestemt stemning, som både er deres egen men også stykkets ånd, som de skal formidle til tilskuerne. Skuespillerne finder på den måde deres plads i stykket, fordi de føler, at de har været med til at skabe rollen ud fra dem selv. Det, der sker under prøverne og den tekst, jeg skriver, bliver inspireret af hinanden. Den forestilling, vi er i gang med at skabe i fællesskab betragtes igennem en kollektiv linse, og skuespillerne og de øvrige teknikere, scenografer, baner vejen for skriveprocessen. Jeg er alene om at skrive og om at iscenesætte. Jeg kan kun skrive, hvis jeg er i konstant dialog med det, der foregår på scenen, med skuespillerne. F.eks. kan jeg overhøre en samtale mellem to skuespillere, hvor den ene siger til den anden : « Jeg kunne godt tænke mig at lære at spille klaver ». Ok, fint, tænker jeg, så skal han selvfølgelig spille klaver. For på scenen gør man det, man ikke kan, men som man altid har haft lyst til at gøre. Dagen efter siger jeg så til vedkommende : « Jeg har forresten tænkt på, om du ikke kunne tænke dig at spille klaver i stykket ? » Skuespilleren føler pludselig, at det er helt legitimt at han spiller klaver, selvom han ikke er god til det.

Efter ca. otte måneders prøver dagligt, dvs. et par uger før premieren blev den sidste scene skrevet. Men en instruktør der også er forfatter til en tekst bliver let fortryllet af sin egen forestilling. Men som instruktør er jeg skånseløs over for forfatteren. To dage før en premiere, kan jeg uden at tøve et sekund finde på at forkorte en forestilling med en time, hvis det gør den bedre. Her er skuespillerne tillid væsentlig. For forkorter man en forestilling, fjerner man replikker og måske lange monologer, og kommer dermed også til at ramme skuespillernes ego.

- *Hvad handler stykket Forbrændt om ?*

Tidligere betød identitet og oprindelse meget for mig, men efter at have arbejdet meget med de ting, har jeg opdaget, at der er noget, der ligger dybere. Forbrændt er anden del af en teatercyklus på fire værker. Fælles for de fire værker er, at der i hvert af stykkerne optræder en person, der afgiver et løfte til en anden person, som han/hun ikke kan overholde. Han/hun bringes ud på en hvileløs søgen, men når til sidst frem til en befrielse. Det handler om at vælge livet og kærligheden fremfor alt.

Livet og kærligheden frem for alt

- *Hvilken rolle spiller borgerkrigen i Libanon ?*

Incendies handler ikke om borgerkrigen i Libanon. Jeg kunne ikke forestille mig et teaterstykke, der kunne være interessant på grund af en så forfærdelig begivenhed, som har påført så mange mennesker lidelser. Skuespillerne står over for en langt større udfordring, for de bliver nødt til at gå ud over den virkelige og aktuelle verden og dybere ind i en metafysisk verden, så de snarere bliver symboler. Forholdet mellem personer er så intenst og stærkt, at man helt glemmer konteksten. Man kommer tæt på deres inderste følelser. Den politiske situation er ikke andet end baggrund – en mulighed for at udforske menneskets dybder.

- *Hvad er de vigtigste etaper i dit liv, hvis du skulle definere, det der efter din mening bestemmer din identitet ?*

I fugleflugtslinje er det barndommen i Libanon. Ungdommen, litteraturen og det franske sprog i Frankrig. Mine studier og mit teaterarbejde i Québec. Eksiltilværelsen er en del af det. Det første eksil skyldtes borgerkrigen i Libanon, det andet skyldtes at vi ikke fik opholdstilladelsen i Frankrig forlænget. Og alligevel vil det være at tage meget fejl, hvis man forsøger at give den livsbane en eller anden betydning.

Jeg foretrækker at sige, at jeg er græker pga. min stærke interesse for Hektor, Achilleus, Kadmos og Antigone og jøde pga. min beundring for Jesus og Kafka. Jeg er naturligvis kristen især pga. Giotto og Shakespeare. Jeg er muslim pga. mit modersmål. Identitetsspørgsmålet optager mig ikke. Jeg vågner ikke op om morgenen og spørger mig selv, hvor kommer jeg egentlig fra ? Hvor er mine rødder ? Jeg er meget mere grebet af frygten for at miste den liden-skab og uskyld, jeg havde, da jeg var ung. Hvilken mening kan det have at leve uden at brænde for noget ?

Temaer

IDENTITET

Forfatteren til teaterstykket *Forbrændt*, Wajdi Mouawad, forlod sit hjemland Libanon som otteårig pga. den borgerkrig, som hærgede landet, og har siden boet i eksil, først i Frankrig indtil han var 14 år og dernæst i Canada, i Montreal. Han har skullet tilpasse sig til tre lande og tre kulturer, og det er muligvis grunden til, at han siger, at han føler sig mere som en verdensborger end som libanenser, canadier eller canadisk-libanenser. I hans tekster er spørgsmålene om oprindelse, slægt, familiearv og overlevering af erindringer, viden, holdninger og følelser dog vigtige temaer, og *Forbrændt* stiller da også spørgsmålet om den rolle, som viden om oprindelse har.

Tvillingerne, Jeanne og Simon, er vokset op i Canada, og er veluddannede. Deres mor, Nawal kommer fra et sted langt borte. Hun taler et nærorientalsk sprog, hun kommer fra et land, hvor krige har hærget i mere end 30 år, og hvorfra hun er vendt tilbage, stum. Om deres far, kender Jeanne og Simon kun den historie, som deres mor har fortalt. Nemlig at han var en elsket far, der døde som en helt i kamp. Det kommer derfor som en overraskelse for dem, da de breve, som moderen har efterladt ved sin død, bliver læst op og pålægger dem at finde deres far og broder, som de ikke vidste, de havde. Moderens sidste vilje bringer dem ud på en lang rejse. Deres søgen ligner på mange måder opklaringsarbejdet i en kriminalroman. Via spor og indicier fra fortiden som moderen har efterladt (hæfter, breve, fotos, kassettebåndoptagelser, tøj etc.) føres de tilbage til moderens hjemland. Her hjælpes de undervejs af informanter, der passerer stafetten videre til vidner i en bevægelse baglæns, og rejsen ender hos Chamseddin, kronvidnet, der kan bekræfte, at far, søn og bror er én og samme person, Nihad Harmanni.

- *Følg sporene, gå på opdagelse og noter dine afsløringer undervejs!*

NAWAL, WAHAB OG BARNET

Læs og diskuter følgende uddrag af scene 7.

Scene 7 har titlen "En kniv i struben".

NAWAL

Jeg hører dig, Wahab.

WAHAB

Tør ikke dine øjne, for hele denne nat vil jeg ikke tørre mine tårer bort, og når du føder vores barn, så fortæl ham hvor højt jeg elsker ham, hvor højt jeg elsker dig. Fortæl ham det.

NAWAL

Jeg vil fortælle ham det, jeg lover dig jeg vil fortælle ham det. For din skyld, og for min egen, vil jeg fortælle ham det. Jeg vil hviske ham i øret: "Hvad der end sker, vil jeg altid elske dig." Det vil jeg sige til ham fra dig og fra mig. Jeg vil også vende tilbage til klippen med de hvide træer, jeg vil også sige farvel til barndommen, og barndommen bliver en kniv som jeg vil stikke i struben på mig selv.

- *Diskuter Nawals og Wahabs forhold til deres endnu ikke fødte barn.*
- *Hvordan opfatter du titlen på scene 7?*

Temaer

NAWALS LØFTE TIL BEDSTEMOREN

Læs og diskuter følgende uddrag af scene 9.

Scenens titel er "Læse, skrive, regne, tale".

(NAZIRA døende. Alle er samlet om hende.

NAWAL (16 år) står i et hjørne.)

NAWAL

Bedstemor ...

NAZIRA

For et år siden kom et barn ud af din mave, og lige siden har du gået rundt i en døs. Du må ikke give dig, Nawal, du må ikke sige ja. Sig nej. Nægt. Din elskede er borte, dit barn er borte. Han er lige fyldt et år. Det er kun et par dage siden. Se selv, dine øjne løber straks fulde af tårer. Du skal ikke acceptere det, Nawal, du må aldrig acceptere det. Hør på mig. Hør på mig: For at kunne sige nej, skal man kunne tale. Rust dig med mod og med flid, lille Nawal! Hør hvad en gammel døende kone har at sige til dig, hør godt efter. Lær at læse, lær at skrive, lær at regne, lær at tale. Lær. Det er din eneste chance, hvis du ikke vil blive som os. Lær. Lov mig det.

NAWAL

Det lover jeg dig.

NAZIRA

Om to dage begraver de mig. De lægger mig ned i jorden, (...) men de skriver ingenting på gravstenen, for ingen af dem kan skrive. Når du har lært at skrive, Nawal, så kom tilbage og hug mit navn ind i stenen. Hug mit navn i stenen, for jeg har holdt mine løfter.

NAWAL

Det lover jeg dig.

NAZIRA

Vores familie, kvinderne i vores familie ... har så længe været fanget i vreden: Jeg var vred på min mor, og din mor er vred på mig, ligesom du er vred på din mor. Du skal også give din datter vreden i arv. Vi må bide tråden over. Lær at læse, lær at skrive, lær at regne, lær at tale. Lær. Og rejs. Du vil høre min stemme som siger: " Rejs, Nawal, Rejs!

- Hvilken betydning får Naziras ord for Nawal?
- Hvad mener Nazira med: "Vi må bide tråden over" ?
- Hvordan forsøger Nawal at efterleve dette?

Temaer

NAWALS ANDET LØFTE

Læs og diskuter følgende uddrag af scene 12. Scenens titel er "Navnet på stenen".

(NAWAL (19 år) ved sin bedstemors grav. Hun indgraverer navnet NAZIRA med arabiske bogstaver.)

NAWAL

Noun, alef, zain, ye, rra! Nazira. Dit navn lyser over din grav. (...) Jeg sagde: "Jeg er kommet for at sætte min bedstemors navn på hendes gravsten." De lo: "Kan du skrive nu?" Jeg sagde ja. De lo. En mand spyttede på mig. Han sagde: "Du kan skrive, men du kan ikke forsvare dig." Jeg tog den bog jeg havde i lommen, og slog ham så hårdt med den at bindet revnede. Han faldt bevidstløs om. Jeg gik videre. (...)

Jeg rejser. Jeg vil finde min søn. Jeg forlader dig, bedstemor, og jeg forlader landsbyen. For altid. Jeg har holdt mit løfte til dig, jeg vil opfylde mit løfte til ham, det løfte jeg afgav den dag han blev født. "Hvad end der sker, vil jeg altid elske dig." Tak, bedstemor.

- *Hvorfor kan Nawal ikke overholde sit andet løfte?*
- *Betyder det noget i forhold til hendes troværdighed i øvrigt?*

Temaer

NAWALS SKÆBNE

Læs og diskuter følgende uddrag af scene 29. Scenens titel er "Nawals tale"

(SIMON åbner det røde hefte.

NAWAL (60 år) aflægger vidnesbyrd for tribunalet.)

NAWAL

Høje formand, medlemmer af tribunalet. Jeg aflægger mit vidnesbyrd stående, med åbne øjne, for jeg er ofte nok blevet tvunget til at holde dem lukket. Jeg aflægger mit vidnesbyrd ansigt til ansigt med min bøddel. Abu Tarek. (...)

Min mave som vokser på grund af dig, af din modbydelige tortur mod mit underliv, og jeg var alene, du sørgede for at jeg var alene, helt alene, om at føde. To børn, tvillinger. Du tvang mig til ikke at elske de børn, at overvinde mig selv, at opfostre dem i sorg og stilhed. Hvordan kunne jeg fortælle dem om dig, tale om deres far, tale om sandheden, som i dette tilfælde var en grøn frugt som aldrig skulle modnes? (...) Det eneste der nu er tilbage for os, er værdighed. Alt gik galt for os, men måske kan vi nå at redde dette ene: værdigheden. Når jeg kan tale sådan til dig i dag, vidner det om et løfte jeg engang gav en kvinde som fik mig til at forstå hvor vigtigt det er at komme ud af elendigheden: "Lær at læse, at tale, at skrive, at regne, lær at tænke."

SIMON

(Læser op fra den røde notesbog.)

Mit vidnesbyrd er frugten af denne stræben. At tie om dine handlinger ville gøre mig til medskyldig i dine forbrydelser.

(SIMON lukker notesbogen i.)

- *Hvordan stiller Nawal sig i forhold til sin skæbne?*
- *Hvilke konsekvenser får det for Nawals identitetsfølelse, at hun kender sandheden?*
- *Hvad mener hun med: "Alt gik galt for os, men måske kan vi nå at redde dette ene: værdigheden."*

Temaer

NAWALS BØRN

Læs og diskuter følgende uddrag af scene 30. Scenens titel er "De røde ulve".

(SIMON og ALPHONSE LEBEL.)

ALPHONSE LEBEL

Hvad vil du gøre?

SIMON

Jeg har ikke lyst til at gøre noget. Jeg drømte om en far. Hun sagde altid til os: "Han var køn, han var sjov, han ofrede sit liv for fædrelandet." Man danner sig et billede. Man trøster sig. Ens far var en helt. Det er hårdt at skifte ham ud med en voldtægtsforbryder. Det er hårdt. Så jeg ved ikke længere hvad jeg har lyst til at gøre. En bror. Hvad skulle jeg med ham?

ALPHONSE LEBEL

For at få vished ...

SIMON

Jeg vil ikke have vished.

ALPHONSE LEBEL

Så af hensyn til Janine. Janine kan ikke leve videre uden at få vished.

SIMON

Men jeg vil aldrig kunne finde ham!

ALPHONSE LEBEL

Jo du kan, det kan du godt! Du er bokser!

SIMON

Amatør. Jeg er amatørbokser. Jeg har aldrig bokset en professionel kamp!

ALPHONSE LEBEL

Jeg vil hjælpe dig, vi går sammen hen og får udstedt pas, jeg skal nok gå med dig, du står ikke alene. Vi to, vi skal nok finde ud af det. Vi finder din bror! Vi finder ham! Det er jeg sikker på. Og det er jo muligt at det du finder ud af vil være en hjælp til at leve, at kæmpe, vinde, blive professionel. Jo! Jeg tror på den slags ... det står i stjernerne altsammen! Man skal bare tro på det.

SIMON

Har du den konvolut til min bror?

- *Hvilken betydning får det for tvillingerne Jeanne og Simon, at det, de hidtil troede var deres oprindelse, viser sig at være anderledes?*
- *Giv eksempler i teksten på, hvordan de i deres hidtidige liv har været på "gyngende grund".*
- *Hvordan vil du beskrive forholdet mellem Simon og Alphonse Lebel? Hvilken funktion har advokat Lebel i teksten ?*

Temaer

IDENTITET

Perspektivering

Spørgsmålet om identitet er blevet mere og mere relevant for et stort antal unge mennesker i Danmark. Brug nedenstående spørgsmål som igangsætter for en debat om emnet:

- *Hvor og hvornår er du født?*
- *Hvordan ville det være at bo i et land, hvor du ikke kender kulturen, ikke taler sproget og ikke har venner?*
- *Evt. hvornår og hvorfor kom du eller dine forældre til Danmark?*
- *Lav et interview med et eller flere ældre familiemedlemmer (forældre, bedsteforældre, tanter, onkler etc.) om deres barndom, fødested og forhold til andre familiemedlemmer. Spørg dem om deres mål i tilværelsen, valg, behov, ønsker, frygt.*
- *I grupper på 3-4 fortæller I hinanden jeres historier. Afbryd hinanden undervejs og fortsæt med jeres egen historie. Diskuter forskelle og ligheder. Stil spørgsmål til hinandens historier.*
- *Er der i klassen eller på skolen elever, hvis familiehistorie er påvirket/ændret/ af ydre omstændigheder såsom krig?*

ØDIPUSTEMA

Ud af identitetstemaet springer Ødipustemaet. Wajdi Mouawad er inspireret af den græske Ødipus-myte. Her er et resumé af Sofokles' tragedie Kong Ødipus:

Ødipus er som spædbarn blevet adopteret af kongeparret i Korinth. Som ung mand opsøger han oraklet i Delfi, som advarer ham om, at han vil komme til at dræbe sin far og gifte sig med sin mor. Ødipus drager derfor ud i verden i et forsøg på at undgå sin skæbne. Han bliver konge i Theben og gift med den tidligere kong Laios' hustru, Jokaste. Sammen får de fire børn, og Ødipus bliver en meget afholdt konge i Theben. Dette er tragediens forhistorie. Da tragedien tager sig begyndelse, er byen blevet ramt af pest, og oraklet fortæller, at byen kan reddes fra pesten, hvis den tidligere konges morder findes og straffes. Ødipus går nu i gang med et detektivarbejde, som har til formål at finde den tidligere konges morder og straffe denne. Efterhånden som opklaringsarbejdet skrider frem, står det mere og mere klart, at Ødipus selv er den tidligere konges morder, og, hvad værre er, at kong Laios er hans biologiske far, og at Jokaste er hans biologiske mor. Oraklets spådom er således gået i opfyldelse. Ødipus har dræbt sin far og giftet sig med sin mor med hvem han fået fire børn.

- *Sammenlign handlingen i Forbrændt med Kong Ødipus af Sofokles og diskuter ligheder og forskelle.*
- *Hvordan påvirker lighederne og forskellene vores opfattelse af Forbrændt*
- *Er Forbrændt en moderne tragedie? Giv eksempler*

Temaer

KRIG OG HÆVN SOM TEMA

Wajdi Mouawad har valgt at lade handlingen i Forbrændt udspille sig på et ikke nærmere navngivet sted i Mellemøsten. Navnet Libanon forekommer ikke i stykket, og "hæren der invaderer sydfra" forbliver anonym. Det drejer sig ganske vist om flygtningelejre, om et børnehjem for forældreløse børn, om den internationale straffedomstol, om landsbyer med arabiske navne, om et eksil i Canada, men stykket har alligevel umærkeligt frigjort sig for den realistiske ramme. Den fiktive og mytiske fortælling holder afstand til borgerkrigen i Libanon, således at de konflikter, den krig, og de forhold, der beskrives i stykket kunne finde sted hvor som helst. Krigstemaet får dermed universel karakter. Krigen griber imidlertid afgørende ind på personernes liv og historie, som den vender op og ned på ved at få mytiske motiver såsom incest til at dukke op. Det had og den hævnspirale, som krigen afstedkommer, er uendelig. I Forbrændt besidder Nawal styrke og indsigt til at standse den hævnspirale, bryde den onde cirkel og vælge livet, accept og kærlighed fremfor had og hævn. Hun rækker faklen videre til Simon og Jeanne.

Læs og diskuter følgende uddrag fra scene 25. Scenens titel er « Venskaber ».

NAWAL

Jeg forstår dig godt, Sawda, men at myrde videre er ikke nogen løsning. Hør på mig. (...) Så du, Sawda, du som fremsagde alfabetet sammen med mig for længe siden da vi vandrede sammen i solen for at finde den søn jeg havde født, du kan ikke bidrage til dette rædselsfulde regnskab. Det kan du ikke.

SAWDA

Hvad kan vi så gøre? Hvad kan vi gøre? Skal vi bare sidde med hænderne i skødet? Vente? Forstå? Forstå hvad? (...) Ord! Hvad nytte er ord til, når jeg ikke aner hvad jeg skal gøre i dag? Hvad kan vi gøre, Nawal?

NAWAL

Jeg kan ikke svare dig, Sawda. Vi er magtesløse. Vi har ingen værdier der kan lede os, så vi må klare os med små tilfældige ledetråde. Det vi véd og det vi føler. Noget er godt, noget er ikke godt. (...) Du vil hævne dig, brænde huse ned, lade andre føle hvad du føler, så de kan lære det, så de kan forbedre sig, så de mænd der gjorde det kan forandre sig. Du vil straffe dem så de kan forstå. Men dette tåbelige spil holdes i live af den samme dumhed og den samme smerte som forblinder dig.

SAWDA

Så vi gør ingenting, er det det du mener?

NAWAL

Hvem er det du vil overbevise? Kan du ikke se at der er mænd man ikke længere kan nå? Mænd man ikke længere kan overbevise om noget som helst? (...) Men jeg har afgivet et løfte, et løfte til en gammel kone, om at lære at læse, skrive og tale, for at komme ud af elendigheden, for at komme af med hadet, og det løfte vil jeg holde. Koste hvad det vil. Aldrig at hade nogen, aldrig, stræbe mod stjernerne, altid. Det lovede jeg en gammel kone, som ikke var smuk, ikke var rig, ikke var noget særligt, men som hjalp mig, som tog sig af mig og som reddede mig.

-
- *Hvordan forholder Nawal og Sawda sig til vold og hævn?*
  - *Hvordan kan evnen til at læse og skrive opfattes som våben?*

Temaer

HÆVN

Perspektivering

- "Øje for øje tand for tand", hvilken betydning for verdens gang har denne passus fra Det Gamle Testamente?
- Har vi danske nutidige eksempler på, at vold avler vold?
- Vi ved fra hjemvendte soldater fra Afghanistan, at de ikke føler, at de "er de samme", som da de rejste. Hvordan og hvorfor kan deres identitet have ændret sig?

ISCENESÆTTELSE OG SCENOGRAFI

Når I har set Forbrændt, diskuter da flg. spørgsmål:

- Hvordan fortæller forestillingen, at der er mange forskellige tidsperioder og forskellige steder i handlingen?
- Hvilke kunstgreb benytter iscenesættelsen til at vise de forskellige tidsperioder og til at have personer fra fortiden til at være på scenen samtidig med nulevende personer?

SUPPLERENDE SPØRGSMAÅL TIL FORBRÆNDT

- Hvordan er forholdet mellem de forskellige personer i stykket?
- Hvad motiverer personerne til at gøre, det de gør?
- Hvilke hindringer lægges der i vejen for, at de når deres mål?
- "Nu hvor vi er sammen, er det bedre." Denne sætning gentages flere gange i stykket. Hvem siger det hvornår? Hvordan opfatter du den?
- I deres søgen efter deres mors fortid og historie Hvordan fører navnet, Kvinden Som Synger, tvillingerne på sporet?

*Temasektionen er
udarbejdet af Lise Toft*

Wajdi Mouwad / Biografiske data

Wajdi Mouawad blev født i Libanon i 1968 i en velstillet kristen maronit familie tilhørende et vestligt orienteret og frankofilt miljø. I 1976 forlader familien det borgerkrigshærgede Libanon, og bosætter sig i Paris i nogle år, før de drager videre til Canada, hvor de slår sig ned i Montreal, i den fransksprogede provins Québec i 1983. Efter studentereksamen kommer Wajdi Mouawad på teaterskole, l'Ecole nationale de théâtre i Montreal, hvor han afslutter sin uddannelse som skuespiller i 1991. Allerede som 16-årig begynder Wajdi Mouawad at skrive småtekster og teaterstykker.

Fra 1990-1999 leder han sammen med Isabelle Leblanc teatertruppen Théâtre Ô Parleur, hvor han dels medvirker på scenen i flere forestillinger, skriver skuespil og iscenesætter i begyndelsen andres tekster bl.a. Shakespeare (Macbeth), Sofokles (Kong Ødipus), Tjekhov (Tre søstre), Pirandello (Seks personer søger en forfatter), Cervantes (Don Quijote), Irvine Welsh (Trainspotting), Enda Walsh (Disco Pigs). Han begynder lidt efter lidt også at sætte sine egne stykker op. Willy Protagoras enfermé dans les toilettes [Willy Protagoras der er lukket inde på toilettet] har premiere i 1998 og kåres som årets bedste teaterproduktion i Montreal. Det vises også på teaterfestivalen i Avignon, Frankrig. Året efter har stykket Rêves [Drømme] premiere. Han udgiver romanen Visage retrouvé [Ansigtet der dukkede op igen] (1999)

Wajdi Mouawad skriver og iscenesætter i 1997 Littoral (eng. titel: Tideline), som er første del af en tetralogi. Stykket vises første gang ved Festival de théâtre des Amériques, og bliver også en kæmpesucces i Limoges, Frankrig. Han omarbejder teksten til filmmanuskript og instruerer selv filmatiseringen af stykket. Det næste stykke i denne teatercyklus er Forbrændt (Incendies, 2003), herefter kommer Førets (eng. titel Forests), 2006. Det fjerde og sidste værk Ciels (eng. titel : Sky(s)) ventes at få premiere på teaterfestivalen i Avignon i 2009.

I 2000 grundlægger Wajdi Mouawad sammen med andre unge skuespillere avantgarde teatret Théâtre de Quat'Sous i Montreal, som han er direktør for indtil 2004. I 2005 opretter han sammen med Emmanuel Schwartz to teaterkompagnier. Det ene er Abé Carré Cé Carré i Québec, det andet er Au Carré de l'hypoténuse i Frankrig. I perioden 2007-2012 er Mouawad kunstnerisk leder af Théâtre français du Centre National des Arts d'Ottawa. I 2008 skriver og opfører Wajdi Mouawad stykket Seuls [Alene], en solo forestilling, iscenesat af kunstneren selv, og i slutningen af året bliver stykket Le soleil ni la mort ne peuvent se regarder en face [Hverken solen eller døden kan se sig selv i øjnene] en genfortælling af en græsk tragedie sat op i Frankrig. Mouawad har skrevet 21 skuespil, dertil kommer en række tekster for radioteatret. Hans skuespil er blevet opført i Canada, Frankrig, Belgien, Tyskland, Schweiz, Østrig USA og Australien.

— Lise Toft

Libanon og borgerkrigen

Hovedpersonen i "Forbrændt", Nawal, kommer fra et land, der er præget af borgerkrig og vold. Men forfatteren har ikke angivet, hvor det er. Han er ikke ude efter at skildre en bestemt politisk og historisk udvikling, men snarere at fortælle om mennesker, som lever med krig og vold som et livsvilkår. Alligevel er det oplagt at forestille sig, at stykkets Nawal kommer fra samme land, som Mouawad selv er født i, nemlig Libanon.

Libanon er et af de mindste lande i Mellemøsten. Landets areal er 10.452 km² (cirka 1/4 af Danmark) og har omkring 4 millioner indbyggere. Befolkningen er meget opdelt religiøst. Flertallet er muslimer, men tilhører mange forskellige retninger inden for Islam (sunni, shia, drusere, alawitter). Et stort mindretal er kristne, men også de kristne er fordelt på mange forskellige religiøse samfund (maronitter, græsk-ortodokse, græsk-katolske, armenske kristne, anglikanere mfl.).

Libanon grænser mod syd til Israel og mod nord og øst til Syrien – to af regionens militære stormagter. Samtidig har Libanon modtaget hundredtusindvis af palæstinensiske flygtninge, ikke mindst omkring 1970/71, hvor PLO (Den palæstinensiske befrielsesorganisation) blev fordrevet fra et andet land i regionen, Jordan.

På samme tid fandtes der en række bevæbnede militser i Libanon, som var knyttet til forskellige politiske og etniske/religiøse grupper i landet. Den meget komplicerede politiske situation førte i 1975 til en borgerkrig, som kom til at vare i 15 år. De libanesiske militser bekæmpede hinanden, men også de palæstinensiske militære grupper og Israels og Syriens hær var involveret. Man skønner at mindst 100.000 mennesker blev dræbt, og at omkring 1/5 af befolkningen blev fordrevet fra deres hjem.

En af de mest berygtede massakrer skete i de palæstinensiske flygtningelejre Sabra og Shatila, hvor kristne falangister hævnedes mordet på den nyvalgte præsident Bachir Gemayel og slog omkring 800 civile ihjel, mens de israelske tropper, som skulle beskytte lejren, så passivt til. Den prisbelønnede film "Waltz with Bashir", som havde dansk premiere den 20. februar 2009, skildrer Sabra og Shatila massakren fra et israelsk synspunkt.

I "Forbrændt" omtales en massakre på to flygtningelejre, der kaldes Kfar Riad og Kfar Matra, hvor Sawdas familie og venner bliver dræbt. Mouawad hentyder her til massakrerne i Sabra og Shatila.

I 1991 blev borgerkrigen afsluttet med en aftale mellem parterne om amnesti for borgerkrigens forbrydelser – det var nødvendigt for at skabe fred. I de følgende år skete der en opbygning af landet, men udviklingen fik et tilbageslag i 2006, da Israel foretog en måned lang militær offensiv ind i Libanon i kamp mod den islamiske Hizbollah milits, som nu dominerer i den sydlige del af landet.

Du kan læse om den aktuelle udvikling i Libanon på Udenrigsministeriets hjemmeside: <http://www.um.dk/da/menu/Udenrigspolitik/Landefakta/LandefaktaMellemoesten/LandefaktaLibanon>